

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่น (Adolescent) เป็นช่วงระยะเวลาที่เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย และเกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน โดยสามารถประมาณช่วงอายุของวัยรุ่นได้ตั้งแต่ 12 – 25 ปี (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545) โดยการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมานั้น ได้แก่ ทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนผ่านระหว่างวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ เป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต หากเด็กสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น ก็จะเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่ได้อย่างดี สามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้ แต่หากไม่สามารถผ่านพ้นไปได้ ก็มักประสบปัญหากับความยุ่งยากในชีวิตตามมา การจะดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยหลายองค์ประกอบด้วยกัน หนึ่งในนั้น คือการมีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตใจเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหา และเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ (สมาลี สุวรรณภักดี, 2541) จากรายงานการสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) คนไทย สิงหาคม 2557 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ากลุ่มอายุ 15 - 24 ปี (วัยเยาวชน) ได้คะแนนเฉลี่ย 31.33 (จากคะแนนเต็ม 45) รองจากกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป (วัยสูงอายุ) มีคะแนนเฉลี่ย 31.38 และกลุ่มอายุ 25 – 59 ปี (วัยผู้ใหญ่) มีคะแนนเฉลี่ย 31.57 ตามลำดับ นอกจากนี้ นายแพทย์พนม เมืองแมน (2550) ได้กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้มากที่สุดวัยหนึ่ง ซึ่งแสดงออกเป็นปัญหาพฤติกรรมได้หลายประการ เช่น ไม่เชื่อฟัง ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ ปัญหาพฤติกรรมบางอย่างมักเกิดขึ้นมานาน จนทำให้การแก้ไขทำได้ยาก การป้องกันปัญหาจึงมีความจำเป็น และสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว เด็กที่มีพัฒนาการของบุคลิกภาพดี จะช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในวัยรุ่นได้อย่างมากเช่นกัน พ่อแม่และครูอาจารย์และผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งหลาย จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งแต่เด็กจนถึงวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สังคมและสิ่งแวดล้อมก็ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและวัยรุ่นเช่นเดียวกัน ดังที่งานวิจัยของวาณี ภูเสถร์ (2548) ได้ทำศึกษาภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า ภาวะสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยาพร กาญจนโชติ (2536) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการปรับตัวและสุขภาพจิต ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้ พบว่า นักศึกษาที่มีการปรับตัวดีจะมีสุขภาพจิตที่ดีด้วยเช่นกัน จากการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคนที่มีสุขภาพจิตดี จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพที่มี

ดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น ไม่เกิดอาการทางจิตเวช หรือโรคทางจิตเวชได้ง่าย ถึงแม้ชีวิตจะเผชิญปัญหาหนัก ก็จะสามารถแก้ไขผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

จากการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี นั้น พบว่า นักศึกษาเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาอยู่หนึ่งรายวิชา ได้แก่ วิชาจิตวิทยาการเรียนรู้และการแนะแนว (1052401) เป็นรายวิชาที่พครู้บังคับในหมวดวิชาเฉพาะของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ซึ่งขอบเขตของรายวิชานี้ระบุว่า เมื่อนักศึกษาเรียนจบรายวิชานี้ นักศึกษาจะต้องทราบหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ชนิดของการเรียนรู้ การถ่ายโยงการเรียนรู้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การจูงใจและการปรับพฤติกรรมในการเรียนการสอน กระบวนการเทคนิคและเครื่องมือในการให้บริการทางจิตวิทยาและการแนะแนวในสถานศึกษา รูปแบบบริการทางจิตวิทยา และการแนะแนวในสถานศึกษา หลักการเบื้องต้น วิธีการให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ เทคนิคและการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้น (เอกสารประกอบการสอนรายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้และการแนะแนว, 2557) จากขอบเขตรายวิชาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะหนึ่งที่นักศึกษาควรมีหลังจากที่ได้ศึกษารายวิชาไปแล้ว นั่นคือ การนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจิตวิทยาการศึกษานั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ดังที่ลักขณา สิริวัฒน์ (2557) ได้กล่าวว่า ศาสตร์ทางจิตวิทยานั้นเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากมีทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ การจูงใจ พัฒนาการของผู้เรียน และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ซึ่งความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้หากเข้าใจอย่างแท้จริงจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้อย่างยิ่ง ดังนั้นวิชาจิตวิทยาจึงมีความจำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครูอย่างยิ่ง เพราะความรู้ทางจิตวิทยาจะช่วยให้ครูได้พัฒนาหรือเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียน

นอกจากนี้จากการที่ได้สอบถามนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู (ปีการศึกษา 2557) การสอบถามจากคณาจารย์ด้วยกัน รวมไปถึงจากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้ทำการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วนั้น พบว่า นักศึกษาต้องเผชิญกับความยุ่งยากลำบากใจ และต้องปรับตัวเมื่ออยู่ในโรงเรียนเป็นอย่างมาก ได้แก่ โรงเรียนอยู่ไกล นักศึกษาไม่มีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างเพียงพอ นักศึกษาขาดทักษะในการทำงาน รวมทั้งไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมองค์กรได้ นอกจากนี้ การนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาไปใช้นั้น พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้มีการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจาก สับสนกับทฤษฎี นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดสะสมเป็นความเครียด ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักศึกษาโดยตรง หากนักศึกษาขาดทักษะในการแก้ปัญหาเหล่านี้ย่อมทำให้ผลการปฏิบัติหน้าที่ด้อยประสิทธิภาพลงอย่างมาก ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นของปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอย่างมาก เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาใช้

เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดรูปแบบเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพจิตของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
3. เพื่อศึกษาการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้และการแนะแนว (1052401) ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้

1. สุขภาพจิต
2. สภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู
3. การนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษา ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน



พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชา จิตวิทยาการเรียนรู้และการแนะแนว

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชา การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ปีการศึกษา 2557

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ปีการศึกษา 2557 ทุกคน จำนวน 266 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสุขภาพจิตและการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 1 ชุด ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาไปใช้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ส่วนที่ 2 การศึกษาสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ส่วนที่ 3 การศึกษาด้านสุขภาพจิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอ้างอิงองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบจากดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย Thai Mental Health Indicator -15 (TMHI - 15)

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเฉพาะนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ปีการศึกษา 2557 เท่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาสุขภาพจิตและการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สุขภาพจิต หมายถึง ความสามารถทางจิตใจของบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

2. ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษา หมายถึง ทฤษฎีที่นำมาใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้และการแนะแนวให้กับนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิตทุกคน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้เพียง 5 ทฤษฎีเท่านั้น ได้แก่ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของ Ivan Petrovich Pavlov ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของ Burrhus Frederic Skinner ทฤษฎีการเชื่อมโยงของ Edward Lee Thorndike ทฤษฎีกลุ่มเกสตัลท์ของ Wolfgang Kohler และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของ Albert Bandura โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้

3. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่ได้ลงทะเบียนในรายวิชา การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ปีการศึกษา 2557

4. แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง รูปแบบ หรือ แนวทางวิธีการที่ใช้จัดการเรียนการสอนทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาในรายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้และการแนะแนว (1052401) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต ที่ได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้นักศึกษาทราบความรู้ในการรักษาสุขภาพจิตของตนเองมากขึ้น
2. ทำให้ทราบพื้นฐานของสุขภาพจิตนักศึกษาและการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. ทำให้ทราบแนวทางการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้และการแนะแนวมากขึ้น
4. ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้และการแนะแนวในองค์กรวม โดยมีวัตถุประสงค์ของการสอนทฤษฎีการเรียนรู้ที่นักศึกษาสามารถนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมได้